

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՎՈՂ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Սովորողների մեջ արժեքային
համակարգի ձևավորումը մայրենիի դասավանդման ընթացքում
“Քառաբաժան” մեթոդով

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Սիրվարդ Գրիգորյան

Արևադաշտի միջնակարգ դպրոց

Մենթոր ուսուցիչ՝ Արմենուհի Անտոնյան

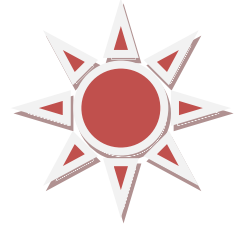
Արմավիր 2022

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

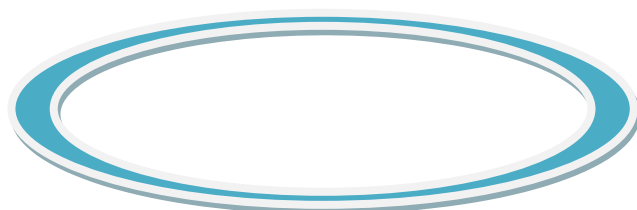
Ներածություն-----	3
Գրական ակնարկ-----	4-9
Գործնական համատեքստ-----	10-14
Ամփոփում-----	15
Գրականություն -----	16

Ն Ե Ր Ա Ծ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Դեռևս մ.թ.ա.460-400 ապրած ու ստեղծագործած հույն պատմաբանԹՈՒԿԻԴԵՍը ասել է. **“Շատ առաջ կգնա նա,ով չի զիջում իրեն հավասարին, պահպանում է արժանապատվությունը ուժեղագույնի նկատմամբ ու կարողանում է մեծահոգի լինել անպաշտպանների հանդեպ:”** Անցել է մոտ 2500 տարի և մեծ մտածողի խոսքերը արդիական են մինչև այսօր: Տրանսիացի գրող ԺՈՐԺ ՄԱՆԴը (1804-1876) ասել է. **“Արժանավորը նա է,ով ամենից առավել գեղեցիկ է մտածում և գործում:”** Ցանկացած դարաշրջանում այս միտքը արդիական է ու իմաստալից: Մեծ մտածող իմաստակ ԿԱՐԼ ՄԱՐԳՍը սահմանել է ,թե ինչ է արժեքը. **“Արժանիքը հենց այն է ,ինչը ամենից շատ է բարձրացնում մարդուն,ինչը նրա գործունեությանը,նրա բոլոր ձգտումներին հաղորդում է բարձրագույն ազնվություն:”** Մեր գործերը,մեր արարքները,մեր ձգտումներն ու մեր վարքագիծն են որոշում ,թե մարդու որակական չափանիշների սանդղակի բարձրության որ մակարդակում ենք գտնվում մենք:Վաղվա արժանավոր մարդը այսօրվա դպրոցականն է,ապագայի քաղաքացին,հայրենիքի նվիրյալը,գիտնականն ու հմուտ մասնագետներն այսօրվա դպրոցականներն են և մեր երկրի ,մեր հայրենիքի ,մեր պետության ու մեր սերունդներիապագան կախված է նրանից ,թե ինչ արժեհամակարգային կրթություն է ստանում այսօրվա դպրոցականը:Կրթությունը պետք է լինի այնպիսին,որ մենք ունենանք իրական արժեքները, այլ ոչ թե թելադրված, անգիր արած, բայց աշակերտի համար ոչինչ չնշանակող ճշմարտությունները: Եթե մենք կարողանանք կառուցել դպրոցներ, որոնք կձևավորեն արժեքներ աճող սերնդի համար, կունենանք աշխարհի ամենալավ և ամենաիմաստալից կրթական համակարգը:Այդ գործում շատ մեծ աշխատանք ունենք կատարելու մենք հանրակրթության ոլորտի աշխատողներս:

Գրական ակնարկ

Արժեք բառը առաջացել է ֆրանսերեն "valir"-արժանի լինել բառից: Արժեքը ինչ որ բանի կարևորությունն է, նշանակությունն ու օգտակարությունը : Հայերենի հոմանիշների բառարանում արժեք բառի հոմանիշներն են գին, գնահատանք , արժանիք: Բոլոր դեպքերում "արժեք" հասկացությանը տրվում է կարևորի, նշանակալիի մեկնաբանություն(Արժողուլթյուն, արժեգին, սակագին, գին, արժողչեք (հզվդ.): 2. Նշանակուլթյուն, կարևորուլթյուն: 3. Հարգ, դադր (բրբ-):

Երեխաների կրթության մասին խոսելիս՝ մենք հաճախ օգտագործում ենք «արժեքներ» հասկացությունը: Բոլորս կարևորում ենք արժեքների ձևավորումը գալիք սերնդի մոտ և միգուցե այդ բառին ինչ-որ ենթագիտակցական իմաստ ենք հաղորդում: Փորձենք ձևակերպել, թե ինչ է ի վերջո «արժեք» ասածը: Արժեքն երեւույթ է մեր կյանքում, որի դիմաց մենք գին ենք վճարել: Վճարի «արժույթը» կարող է տարբեր լինել՝ տվայտանքներ, հույզեր, այլ արժեքների գոհաբերություն, հարազատների, հայրենակիցների կամ նախնիների կորուստ, կորցրած հող, հայրենիք եւ այլն: Արժեքը հնարավոր չէ ստանալ հեշտությամբ, այն պետք է վերապրել, զգալ ու գիտակցել: Այդ ամենի դիմաց մենք ստանում ենք իմաստներ, քանի որ արժեքներն են իմաստավորում կյանքը: Առանց արժեքների կյանքը դատարկ է: Հնարավոր չէ պատկերացնել կյանքը առանց սիրո .սեր մերձավորի նկատմամբ, սեր հայրենիքի նկատմամբ, սեր ազգային արժեքների

ու ...Կամ պատկերացնել կյանքը առանց գլխարտության, առանց պատասխանատվության, առանց հայրենասիրության, առանց արդարամտության , առանց.... Հեշտ, առանց կորուստների և հաղթահարումների ապրելն երբեք չի երջանկացնում հենց այն պատճառով, որ չի բերում արժեքների ձևավորման: Արժեքների մեծ մասը սնվում է էթիկական նորմերից, ձևավորվում է դրանց շնորհիվ: Էթիկական նորմերը անհրաժեշտ են մարդկանց համակեցությունը ապահովելու համար՝ դրանք պարտադրում են հրաժարվել ցանկալիից հանուն ընդհանուր շահի: Դրանք տարբեր են ոչ միայն տարբեր հասարակություններում, այլև անգամ հասարակության տարբեր շրջանակներում, նույն երկրի տարբեր տարածքներում: Նորմերը տարբեր են քաղաքում եւ գյուղում: Էթիկական նորմերը մեզ թելադրում են վարքագիծ, և որքան դրանք ավելի պահանջկոտ են, այնքան ավելի լուրջ արժեհամակարգ է պետք ձևավորել, որպեսզի մարդը բնականորեն դրանց համապատասխանի: Ջարգացած մշակույթները ունեն զարգացած էթիկական նորմեր: Երբ դրանք քայքայվում են, պահանջները նվազում են, առաջանում են արժեհամակարգային

խնդիրներ: Ահա թե ինչու առաջին հայացքից անվտանգ թվացող տարատեսակ «ազատությունները» իրենց հետ մեծ վտանգներ են բերում: Եթե էթիկական նորմերը ծառի արմատներն են, իսկ արժեքները՝ բույնը, ապա բարոյականությունը դրա սաղարթն է: Բարոյական է այն ամենը, ինչը նպաստում է արժեքների պահպանմանը և չի հակասում դրանց: Անբարոյական է ամենը, ինչը դեմ է արժեքներին և բերում է դրանց քայքայման: Երբ չկան արժեքներ մարդիկ դժբախտանում են, տնտեսությունն անկում է ապրում, հանցագործությունները դառնում են համատարած, կյանքը կորցնում է իմաստի զգալի մասը, մարդիկ սկսում են հեշտությամբ իրար կոտորել: Հենց այս պատճառով է, որ կրթության հենքը և գլխավոր իմաստը պետք է դառնա արժեհամակարգի ձևավորումը: Դպրոցը պետք է լինի օրինակելի տարածք, ուր հաստատուն են էթիկական նորմեր, ուր աշակերտները սովորում են համապատասխանել դրանց: Հաճախ դպրոցը ստիպված է պայքարել հանրության մեջ տարածված արատների դեմ և այդ պայքարում պարտավոր է հաղթել: Դպրոցում կյանքը չի կարող հեշտ լինել երեխայի համար՝ նա պետք է զգա և՛ ցավ, և՛ ուրախություն, ունենա թե դժվարություններ, թե հաղթանակներ: Դպրոցում աշակերտը պետք է ընկալի համակեցության նորմերի իմաստը և ընդունի դրանք:

Ամեն մի ժողովրդի կյանքում դաստիարակության խարիսխը, մարդկային բանականության հաստատման համար միակ ճշմարիտ ճանապարհը այնպիսի քաղաքացու ձևավորումն է, որն իր մեջ կկրի իր ազգին հարիր, իր նախնիներից ժառանգած ազգային արժեքները: Անընդհատ վերափոխվող հասարակության պայմաններում փոխվում են անցյալի մշակութային արժեքների բովանդակության և նշանակության մասին մոտեցումներն ու նրանց փոխանցման մեթոդները: Հետևաբար նոր մոտեցումներ մշակելու խնդիր է ծագում, անհրաժեշտություն է առաջանում յուրացնելու ժամանակակից մշակութային միջավայրը ձևավորող մշակութային ժառանգության բանալիները: Այս հանգամանքն ավելի է բարդացնում ազգային արժեքների պահպանության խնդիրը, որի լուծման հարցը դրված է ինչպես պետության, այնպես էլ յուրաքանչյուր քաղաքացու առջև: Ինչպիսի՞ն է ժամանակակից սերունդը, ի՞նչ պահանջմունքներ, հետաքրքրություններ ունի, ինչպիսի՞ արժեհամակարգով է առաջնորդվում: Գաղտնիք չէ, որ յուրաքանչյուր սերունդ ունի իր կատարելատիպը, ըստ որի էլ չափվում են արժեքներն ու նպատակները: Մեր սերունդներն օղակ են անցյալի ու ապագայի միջև և ապահովում են ինչպես տվյալ ժամանակաշրջանին բնորոշ արժեքների հաջորդականությունը, այնպես էլ՝ փոփոխումը և փոխանցումը հաջորդ սերունդներին:

Անկախացման տարիներին Հայաստանին պատուհասած երկրաշարժը, Արցախյան գոյամարտը, սոցիալտնտեսական ճգնաժամը և քաղաքական արտաքին ու ներքին բազում գործոններ, Արցախյան պատերազմում պարտությունը ունեցան իրենց տխուր հետևանքները՝ պարարտ հող ստեղծելով բացասական տարաբնույթ երևույթների աշխույժ գործունեության համար: Նման մարտահրավերների

առկայության պայմաններում երիտասարդ սերնդի՝ նախնիներից ժառանգած արժեքահամակարգի մասին մակերեսային գիտելիքների կամ բացարձակ չիմացության հետևանքով ազգային արժեքները հաճախ մղվեցին երկրորդական պլան. դյուրին և հեշտընկալ դարձան համաշխարհայնացման կործանարար պահանջները: Վերջիններս բացասական ազդեցություն ունեցան երիտասարդ սերնդի ինքնության, կենսակերպի ու արժեքահամակարգի վրա: Ի տարբերություն նախորդ դարաշրջանի՝ մերօրյա ազգային առաքիլություններից շատերն այլ ընկալում են ձեռք բերել, փոխվել են նաև արժեքային պատկերացումները: Շատ կարևոր է ընտանիքի դերը: Ընտանիքը ոչ միայն տվյալ ժամանակաշրջանի մշակույթի կրողն է, այլև փոխանցողը: Ներընտանեկան ավանդույթներն ու սովորույթներն օգնում են հայեցի դաստիարակություն տալ գալիք սերունդներին՝ նրանց մեջ ձևավորելով ազգային ինքնագիտակցության ոգի: Մեծ է ընտանիքի դերը ազգային ինքնագիտակցության, մայրենի լեզվին տիրապետելու, պապենական արմատները ճանաչելու, Հայ առաքելական եկեղեցու պատկանելության և ազգային սովորույթների պահպանման գործընթացներում: Ընտանիքում է երեխան առաջին անգամ հաղորդակցվում մշակութային արժեքներին, յուրացնում հասարակական վարքագծային նորմեր, կանոններ, իրականացվում երեխայի առաջնային սոցիալականացումը, հարմարումը կյանքին: Գաղտնիք չէ, որ յուրաքանչյուր ժամանակաշրջանառանձնանում է իր սերնդի ինքնորոշառանձնահատկություններով, նախասիրություններով, կողմնորոշումներով, և ավագ սերնդի կողմից ընդունված հասարակական կյանքի որոշ նորմեր կա թող են տարբերվել հաջորդ սերնդի հայացքներից: Վերջիններս արագ հարմարվում են նոր իրավիճակին՝ ձևավորելով արժեքային նոր համակարգ, որը արմատապես կարող է տարբերվել նախորդից: Ինչ խոսք, հասարակությունը չի կարող զարգանալ միայն պահպանողականության հիմքի վրա, քանի որ անընդհատ գալիս է նորը՝ համալրելով եղած արժեքները: Պարզապես քայլելով ժամանակին համընթաց, հաղորդակից լինելով համամարդկային արժեքներին՝ անհրաժեշտ է առաջնայնությունը տալ ազգայինին:

Նոր սերնդի արժեքահամակարգի ձևավորման, կրթության և դաստիարակության գործում լուրջ անելիքներ ունի նաև հայ դպրոցը, որի գերնպատակն է կերտել բարոյական, ազգային արժեքներով օժտված, ազգային նկարագիր ունեցող սերունդ: Այս նպատակն իրագործելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել ու կատարելագործել ոչ միայն հայրենի և համաշխարհային գիտությունների ճյուղերը, այլև մանկավարժության անցյալի ժառանգությունն ու նրա ժամանակակից փորձն ու մեթոդաբանությունը:

Ժամանակակից դպրոցի կարևորագույն առաքելություններից մեկն էլ երեխայի

մեջ իր ազգին բնորոշ բարոյական և հոգևոր արժեքների ձևավորումն ու զարգացումն է: Նրա խնդիրն է պահպանել և փոխանցել այն արժեքները, որոնք ժառանգել ենք մեր նախնիներից, և որը մեր անխառն ինքնատիպությունն է համաշխարհային մշակույթի բազմերանգության ու բազմազանության մեջ: Այս խնդրում որպես գործիքակազմ մեծ դերակատարություն ունի ժողովրդական բանահյուսությունը՝ իր ժանրային բազմազանությամբ, որը կարող է երիտասարդ սերնդի ազգային ինքնության, բարոյական դաստիարակության գործընթացը դարձնել առավել արդյունավետ՝ հաշվի առնելով նրա ունեցած բարոյադաստիարակչական մեծագույն արժեքը: Ուստի 21-րդ դարի դպրոցում դաստիարակության և կրթական գործընթացի ճիշտ կազմակերպման համար շատ կարևոր են ոչ միայն համամարդկային, այլև հայրենի մշակույթի բարձրարժեք ստեղծագործությունների ուսումնասիրումն ու ուսուցումը: Այդ ստեղծագործություններում արտահայտված են մեր ժողովրդի հոգեկերտվածքը, աշխարհընկալումը, մարդասիրական գաղափարներն ու գալիքի երազանքները: Հայ ժողովրդի ավանդույթներում է, որ վառ կերպով արտացոլված են մեր ազգի ազգային հավաքական բնույթը, անդրդվելի կամքը, ներքին գործությունն ու հնարավորությունները, ապրելու, վերածնվելու և հարատևելու ունակությունը, ազգերի պատմության մեջ իր արժանի տեղն ունենալու ձգտումը: Այս ամենն է, որ անհրաժեշտ է ավանդել ժամանակակից սերնդին: Այդպես նա պիտի հասնի այն գիտակցության, որ հասարակական կյանքի առաջընթացը պայմանավորված է համախմբվածությամբ, գիտելիքների բարձր մակարդակով ու մշակութային արժեքների ոչ միայն ստեղծմամբ, այլև պահպանմամբ: Մերումդ, որը կկարողանա շարունակել ազգային լավագույն ավանդույթները, աշխարհին ու մարդկությանը ցույց տալ իր մշակութային հարստությունն ու բարոյահոգեբանական արժանիքները:

Մանկավարժության կարևոր պահանջներից է երեխաների արժեքային համակարգի ձևավորումը: Կրթության նպատակը անհատին ոչ միայն գիտելիքներով զինելն է, այլև նրա մեջ բարոյական որոշակի հատկանիշներ ձևավորելը: Արժեքային կրթությունը ի սկզբանե կրթության անքակտելի բաղադրիչն է եղել: Մեզանում արժեքային կրթության նկատմամբ ավանդաբար ընդունված է հետևյալ մոտեցումը. դպրոցն ու ծնողները փորձում են բարոյական ժառանգությունը փոխանցել նոր սերնդին՝ նրանց մեջ լավ արժեքներ սերմանելով և հաստատելով բարոյական այլևայլ հատկանիշների ճշմարտացիությունը: Ըստ սրա՝ աշակերտներին պետք է օգնել իմաստավորելու որոշակի արժեքներ, այսինքն՝ նրանց պետք է խրախուսել սեփական կենսափորձի և զանազան հարցադրումների միջոցով որոշել, թե իրենք ինչպիսի մարդ են ուզում դառնալ, ինչպիսի ավանդույթներ արժե պահպանել: Անշուշտ այս երկու մոտեցումներն էլ խոցելի կողմեր ունեն: Առաջինը

երբեմն գուտ քարոզչական և ձևապաշտական բնույթ է ձեռք բերում. երեխաները լսում են,թե որքան լավ բան է ազնվությունը,արդարությունը,տարեցների նկատմամբ հոգատարությունը և այլն,սակայն կյանքում տեսնում են արժեքների խախտումն իրենց ուսուցիչների,ծնողների կամ շրջապատողների կողմից:Բնական է,որ այդ դեպքում դրանք վերացական արժեքներ են մնում և նրանց կերպարի մաս չեն դառնում:Մյուս կողմից էլ՝ նոր մոտեցումը շատ ազատական է, և վտանգ կա, որ անձնական ազատ ընտրության և բարոյական ընդունված արժեքների ու պարտավորությունների միջև նախապատվությունը կտրվի առաջինին: Ուստի երեխաների մեջ համապատասխան արժեքներ ձևավորելու համար շատ կարևոր է այս մոտեցումների խելամիտ միահյուսումը:Արժեքները երեխաներին ներկայացվում են առաջին հերթին գրական,պատմական հերոսների օրինակով,նաև ուսուցչի վարքագծով:Ուստի շատ կարևոր է առանձնահատուկ ուշադրություն դարձնել դասագրքերի նյութերին,ինչպես նաև ներկայացված հերոսների վարքագծի վերլուծությանը և դրա միջոցով որոշակի արժեքների բացահայտմանը:Սակայն վերլուծությունը ենթադրում է առաջին հերթին երեխաների գործուն մասնակցություն,այսինքն՝աշակերտները պետք է հնարավորություն ունենան ազատորեն արտահայտելու իրենց կարծիքը,զգացմունքները, որոշակի հարցադրումներ անելու,ընկերների հետ քննարկելու,դատողություններ անելու հերոսների վարքագծի մասին,զննատելու և իրենց համար բացահայտելու այս կամ այն արժեքը:Աշակերտներին հարց է ուղղվում ինչը դուր եկավ,ինչը դուր չեկավ,ինչ կարծիք ունեն,ինչ վերաբերմունք կդրսևորեն,ինչպես կվարվեին իրենք:Եվ նա ազատ է իր կարծիքը հայտնելու.: Մյուս կարևոր սկզբունքն այն է,որ արժեքը պետք է սովորել ոչ թե լսելով,այլ կիրառելով:Ուստի պետք է նրանց հնարավորություն տալ կիրառելու իրենց սովորած արժեքը,այն ձեռք բերել իրենց իսկ փորձառության հիման վրա:Դրա համար,անշուշտ, պետք է ընտրել գործունեության այնպիսի ձևեր,որոնք համապատասխանում են երեխաների տարիքին: Շատ կարևոր է նաև խրախուսանքը:Խրախուսելով երեխային կարելի է ոգեշնչել,մղել որոշակի գործողությունների,ազդել նրա զգացմունքների վրա և այդպես նպաստել նրա մեջ որոշակի արժեքի ամրապնդմանը:

Միջնակարգ կրթության բովանդակությունը կազմում են հանրակրթության ընդհանուր նպատակներին համապատասխան ընտրված և սովորողի կողմից յուրացման համար նախատեսված գիտական գիտելիքները, մանկավարժորեն և հոգեբանորեն չափորոշված-հարմարեցված սոցիալական փորձը, մշակութային, բարոյական և գեղագիտական, ազգային և համամարդկային արժեքները: Միջնակարգ կրթության բովանդակությունը ներկայացվում է ուսումնական բնագավառներով և բաղադրիչներով:Կրթության բովանդակության բաղադրիչներն են գիտելիք,կարողություններ և հմտություններ և արժեքային համակարգ:Դիտարկենք այդ բաղադրիչներից արժեքային համակարգը:

Արժեքային բաղադրիչով նախատեսված համակարգը արտահայտվում է սովորողի համապատասխան գործողությունների, վերաբերմունքի և վարքի միջոցով:

Այս բաղադրիչի նպատակն է ձևավորել անձ և քաղաքացի, որը պետք է՝

-- գիտակցի սեփական մշակույթի՝ լեզվի, պատմության, արվեստի, ավանդույթների, ազգային այլ արժեքների կարևորությունն ու նշանակությունը և լինի դրանց կրողը.

-- հարգի Հայաստանի պետական խորհրդանիշերը, լինի հայրենասեր, կարևորի ազգային հիմնախնդիրների լուծման գործում իր մասնակցության անհրաժեշտությունը

-- գիտակցի, որ գիտությունը, արդիական տեխնոլոգիաները, կրթությունը մեծագույն արժեքներ են ժամանակակից աշխարհում.

-- գիտակցի, որ իր համար կարևորագույն արժեքներ են գիտելիքները, աշխատանքային հմտությունները, մասնագիտական վարպետությունը.

-- կարևորի բարոյական չափանիշները և քրիստոնեական ու համամարդկային արժեքները, լինի ազնիվ, գթասիրտ, արդարամիտ, օրինապահ, բարեկիրթ.

-- կարևորի գեղագիտական արժեքները, գնահատի գեղեցիկը, բարին և ճշմարիտը.

-- գիտակցի իր տեղն ու դերը ընտանիքում և հասարակության մեջ, լինի նախաձեռնող, դրսևորի արժանավայել հարգանքի դրսևորման կարևորությունը. պահվածք.

-- գիտակցի ծնողների, տարիքով մեծերի և փոքրերի, ընկերների և համայնքի նկատմամբ

-- հարգի մարդու իրավունքներն ու հիմնարար ազատությունները, լինի մարդասեր, հանդուրժող, քաղաքակիրթ վերաբերմունք դրսևորի ուրիշ ժողովուրդների ներկայացուցիչների և նրանց մշակույթների հանդեպ.

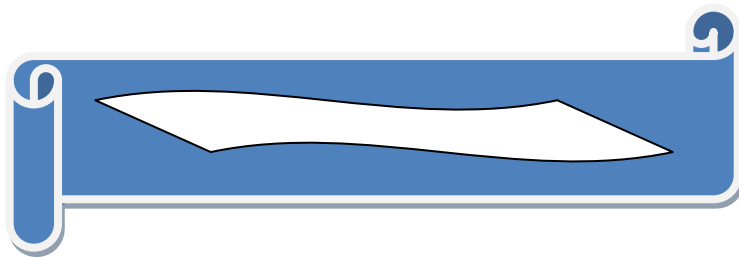
-- անաչառորեն գնահատի իր ուժերն ու կարողությունները՝ բացառելով սեփական անձի թերագնահատումը կամ գերագնահատումը.

-- դրսևորի աշխատասիրություն, հնարամտություն, նպատակադրվածություն, արժևորի ու գնահատի սեփական և այլոց աշխատանքը.

-- մշտապես հոգ տանի իր առողջության մասին, կարևորի մարմնակրթության դերը, հետևողական լինի առողջ ապրելակերպի և անվտանգ կենսագործունեության կանոնների կիրառման գործում:

Ակնթարթն էլ բավական է ,
որպեսզի հերոս դառնաս, սակայն մի ամբողջ
կյանք է հարկավոր , որ դառնաս արժանավոր
մարդ:

Բրյուլա Պոլ 1866—1940 ֆրանսիացի գրող

Ուսուցման գործընթացի կազմակերպման ընթացքում կիրառվող նորագույն մեթոդները հնարավորություն են տալիս լուծելու սովորողների արժեքային համակարգի ձևավորման և զարգացման խնդիրները:

Սովորողների արժեքային համակարգի ձևավորման և զարգացման նպատակով առարկաների դասավանդման ժամանակ ես առավել հաճախ օգտագործում եմ “Քառաբաժան” մեթոդը կամ Ֆրայերի մոդելը: Այս մեթոդի կիրառումը հնարավորություն է տալիս պարզելու աշակերտների կարծիքը, վերաբերմունքը: Նրանք կատարում են եզրահանգումներ, առաջարկում են լուծումներ, փնտրում են ելքեր, կատարում են իրավիճակային համեմատություններ իրենց կենսափորձի հետ: Տարրական դասարանների մայրենիի դասագրքերում շատ են այն դասանյութերը, որոնք հնարավորություն են տալիս կիրառել այս մեթոդը զարգացնելով աշակերտների արժեքային համակարգը:

Այս մեթոդը, իմ կարծիքով բավականին հետաքրքիր է, հարմար է աշխատելիս: Այն կարելի է կիրառել մեծ կամ փոքր խմբերով: Անհրաժեշտ է մտքերը համապատասխանաբար մուտքագրել սոցիալական չորս բաժիններից յուրաքանչյուրում: Բաժինների հանձնարարությունները պատահական չեն ընտրված, որանք համապատասխանում են նյութի ընկալման և մտքի զարգացման ընթացքին: Աշակերտի բոլոր զգայարանները մասնակցում են դասի ընկալման ընթացքին: Աշակերտը տեսնում է, լսում է, զգում է, կարծիք է կազմում, դիրքորոշում է հայտնում: Նահասկանում է, որպես տքելի ինտրոդուկցիոն, ազնիվ, գթասիրտ, ներողամիտ, հարգի ուրիշների կարծիքը, գիտակցի իր պարտականությունները ծնողների ընկերների, համայնքի ու հայրենիքի նկատմամբ և մայրենիի դասագրքում ներառված նյութերը տալիս են այդ հնարավորությունը զարգացնելու աշակերտի արժեքային համակարգը: Նման դասանյութերի ուսումնասիրության ժամանակ ես հաճախ եմ օգտագործում քառաբաժանի մեթոդը: Ամեն անգամ այս մեթոդի կիրառումից հետո ես տեսնում եմ, թե դասից առաջ և հետո ինչպես են փոխվում իմ աշակերտները: Նրանք դառնում են ավելի ազնիվ, ավելի հարգալից, ավելի արդարամիտ, ավելի հանդուրժող, ավելի ընկերասեր, ավելի մարդասեր, ավելի հայրենասեր ... Այս ավելիների շարքը երկար կարելի է շարունակել, բայց յուրաքանչյուր այս “ավելին”,

որ ամեն դասի ընթացքում ստանում է մեր աշակերտը նպաստում է մեր վերջնական նպատակի իրականացմանը այն է բարոյական, ազգային արժեքներով օժտված, ազգային նկարագիր ունեցող սերունդ ձևավորումը:

Մայրենիի դասագրքում ընդգրկված դասանյութերը հնարավորություն են տալիս զարգացնելու աշակերտների արժեքային համակարգը կիրառելով քառաբաժան մեթոդը: Ուսումնական տարվա ընթացքում կիրառել են քառաբաժանի մեթոդը կշռադատման փուլում: Այսօր չեմ ուզում անդրադառնալ այն դասանյութերին ,որոնց ուսուցումը ձևավորում և զարգացնում է հայրենասիրություն; Հայրենասիրությունը մեր գենի, մեր հոգու, մեր արյան վերջին կաթիլի մեջ է: Հայրենասիր լինել մեզ պատգամել է մեր նախապապը Հայկ Նահապետը; Հայրենասեր լինել մեզ պատգամել են Վարդան Մամիկոնյանը ու Ավարայրի դաշտում ու հետագա բոլոր ճակատամարտերում նահատակված մեր հերոսները: Հայրենասեր լինել մենք պարտավոր ենք հանուն այն հերոսների, որոք արդեն երկնքի արքայությունից են հսկում ու պահպանում մեր սահմանները, այն անբեղ ,անմորուք մեր նորօրյա հերոսների, որոնք դարձել են հպարտության ու ցավի քարե հուշարձան ու Եռաբլուր պանթեոնը դարձրել են սրբավայր, ուր լռությունն անգամ ճիչ ունի: Հայրենասեր լինել մենք պարտավոր ենք... Հետազոտությունն անցկացրել են երկրորդ դասա

Այսօր կանդրադառնամ ,այն դասանյութերին ,որոք աշակերտների մեջ ձևավորում և զարգացնում են այլ արժեքներ, որ նա կարևորի բարոյական չափանիշները և քրիստոնեական ու համամարդկային արժեքները, լինի ազնիվ, գթասիրտ, արդարամիտ, օրինապահ, բարեկիրթ.

Երկրորդ դասարանի դասագրքում/Ա.Քյուրքչյան/ ընդգրկված թեմատիկ խմբերը նպաստում են արժեքային համակարգի այս բաղադրիչների ձևավորմանն ու զարգացմանը:

Կատարել են հետազոտություն պարզելու քառաբաժան մեթոդի ազդեցությունը արժեքային բաղադրիչի ձևավորման և զարգացման վրա: Հետազոտությունն անցկացրել են երկրորդ դասարանում մայրենիի դասավանդման ժամանակ:

Հետազոտությունն անցկացրել են երկու թեմաների ուսումնասիրման ընթացքում:

Թեմատիկ խումբը՝ Մանուկների աշխարհում՝ ,դասի թեման՝ Աշնան կիրակի օր՝ : Առաջին օրը քառաբաժան չեմ կիրառել: Իմ աշակերտները հասկացան ընկերասիրություն, գթասրտություն եզրույթները: Հաջորդ օրը նույն դասանյութի ուսումնասիրության ժամանակ դասի ամփոփման փուլում կիրառել են քառաբաժանի մեթոդը: Արդյունքում աշակերտներս ակտիվորեն մասնակցելով քառաբաժանի բաժինների լրացման աշխատանքներին արժեքային համակարգի զարգացում ունեցան զգալով դասանյութում հերոսի փոքրիկ Գևորգի սերը, կարեկցանքը , ընկերոջը օգնելու ցանկությունը, նյութականը հոգևորին ստորադասելու կարևորությունը: Գևորգի ծննդյան օրն էր, լրանում էր նրա յոթ տարին ,բայց նա չուզեց ունենալ տոնական խնջույք: Գառնուկն , իրոք, Գևորգի ընկերն էր: Որբացած գառնուկին Գևորգն էր պահել մեծացրել, խնամել էր նրան ու խաղացել նրա հետ: Նա գերադասեց ունենալ ընկեր, մտածեց ու գտավ

ընկերոջը փրկելու ելքը: Նա բոլորովին չտխրեց ծննդյան օրը չնշելու համար, հակառակը նա շատ երջանիկ էր ու վաստակած մարդու նման հանգիստ քնել էր ձորում:

<p>Ինչ տեսա</p> <ul style="list-style-type: none"> --Մարիամ տատի համբույրը --Գևորգի ,որի ծննդյան օրն էր --խենթ գառնուկին --գառնուկի ճակատի սպիտակ խալը --աշնան այգին --ծիրանի ծառը --Գևորգի հայրիկին ու մայրիկին --ծննդյան օրվա համար արված գնումները -- ձորը --անուշ ժպիտով ձորում քնած Գևորգին --գառնուկին ,որը հանգիստ որոճում էր --ցուղի խաղաղ երեկոն 	<p>Ինչ լսեցի</p> <ul style="list-style-type: none"> --տատիկի ձայնը --Գևորգին փնտրող հայրիկի ձայնը --գառնուկի բարակ մայունը --ձորի արձագանքը
<p>Ինչ զգացի</p> <ul style="list-style-type: none"> --Գևորգի զարմանքը --Գևորգի տխրությունը --Գևորգի և գառնուկի մտերմությունը --հարազատների անհանգստությունը ---Գևորգի հանգստությունը 	<p>Ինչ հասկացա</p> <ul style="list-style-type: none"> --լինել բարի ,ընկերասեր,գլխախրտ,կարեկից --որ պետք է լինլ հոգատար կենդանիների նկատմամբ -որ հոգևոր արժեքները ավելի կարևոր են ,քան նյութականը

Կատարել եմ անդրադարձ ևս մեկ թեմայի.թեմատիկ խումբ “Ձյուների թագավորության մեջ” դասի թեման ‘Հրաշք գիշեր’ :Դասանյութը հարավորություն է տալիս ,որ աշակերտը “գիտակցի սեփական մշակույթի` լեզվի, պատմության,

արվեստի, ավանդույթների, ազգային այլ արժեքների կարևորությունն ու նշանակությունը և լինի դրանց կրողը՝ Սա հարակրթության մասին օրենքում սահմանված արժեքային համակարգ բաղադրիչի առաջին կետն է :

Այս դասանյութի ուսումնասիրության ժամանակ աշխատել եմ աշակերտներին մեջ սերմանել աշխարհում առաջինը քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն ընդունած ժողովրդի հետնորդները լինելու և պատիվը և պատասխանատվությունը:

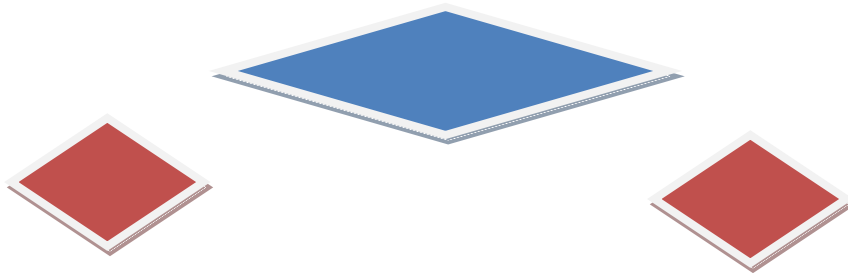
Առաջին դասաժամը անցկացրել եմ առանց քառաբաժանի: Աշակերտներս լավ չէին պատկերացրել ազգային-կրոնական արժեքների կարևորությունը ազգի հարատևման, մարդու ինքնության պահպանման գործում: Քառաբաժանի կիրառումից հետո պարզեցի, որ աշակերտներս ավելի լավ ըմբռնեցին թեման ու հասկացան ազգային – կրոնական արժեքների, ավանդույթների կարևորությունը և նշանակությունը:

<p>Ինչ տեսա</p> <ul style="list-style-type: none"> -մութ գիշեր -կրակի շուրջը նստած հովիվներին -լուսավոր երկինք, ճերմակ հրեշտակներ -ավագ հրեշտակի գեղանի թևերը -երկնքում փայլող աստղը -մտորի մեջ խանձարուրով փաթաթված Մանուկին -Աստվածամայր Մարիամին -լուսե պսակով մանուկ Հիսուսին -իմաստուն մոզերին -ընծաները, որ ստացավ մանուկ Հիսուսը 	<p>Ինչ լսեցի</p> <ul style="list-style-type: none"> -հետաքրքիր պատմություններ -տղայի ձայնը -հրեշտակների երգը -ավագ հրեշտակի ավետիսի խոսքերը Փրկչի ծննդյան մասին
<p>Ինչ զգացի</p> <ul style="list-style-type: none"> -զարմանք -ուրախություն 	<p>Ինչ իմացա</p> <ul style="list-style-type: none"> -որ Քրիստոսը ծնվել է հունվարի վեցին -նրա ծննդյան օրը Սուրբ Ծնունդն է -իրար բարևելիս ավետիս ենք տալիս Քրիստոս ծնվեց և հայտնվեց -մեզ պատասխանում են "Օրհնյալ է ծնունդը Քրիստոսի"

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Նոր սերնդի կրթության գործում մեծ է մերթոդների դերը դասաժամերը առավել արդյունավետ, նյութի մատուցումը առավել դյուրըմբռնելի դարձնելու համար: Կրթության բովանդակության բաղադրիչներից արժեքային համակարգի զարգացմանը նպաստող շատ արդյունավետ մեթոդ է քառաբաժանը:

Փորձը ցույց է տալիս, որ այս մեթոդը, իրոք, նպաստում է աշակերտների արժեքային համակարգի զարգացմանը: Այս մեթոդով աշխատելիս ակտիվորեն գործում են երեխայի բոլոր զգայարանները տեսնել, լսել, զգալ: Սա հնարավորություն է տալիս սովորողին առավելագույնս ընդգրկվել ուսուցման գործընթացի մեջ, ստանալ գիտելիքներ, հմտություններ ու զարգացնել արժեքային համակարգ, որը պատրաստ կլինի դիմակայելու ցանկացած փորձության և յուրաքանչյուր փորձությունից դուրս գալ առավել հզորացած, կոփված, պատրաստ նորից մտնելու պայքարի մեջ հանուն արդարության, ազնվության, բարության, անկեղծության, հանուն գեղեցիկի ու ճշմարիտի... Դառնալու մարդ-անհատ ձևավերված ու զարգացած արժեքային համակարգով, որը պատրաստ է ապրելու ըստ բարոյական նորմի չափանիշների:

Օգտագործված գրականություն

- 1 .Աֆորիզմներ
- 2 <http://www.yzu.am/files/Article>
3. <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/georgien/16023.pdf>
4. <https://bararanonline.com/>
5. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=42195>